

УДК 336.77

Г.В. Кравчук, д-р екон. наук**Т.В. Савченко**, студент

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКІВ**А.В. Кравчук**, д-р екон. наук**Т.В. Савченко**, студент

Черниговский национальный технологический университет, г. Чернигов, Украина

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКОВ**Hanna Kravchuk**, Doctor of Economics**Tetiana Savchenko**, student

Chernihiv National University of Technology, Chernihiv, Ukraine

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING CREDIT PORTFOLIO OF BANKS

Досліджено науково-методичні підходи до проведення оцінювання кредитного портфеля банків України з урахуванням особливостей впливу факторів економічного розвитку країни й тенденцій сформованої структури та якості портфеля за 2009–2014 рр.

Ключові слова: кредит, кредитна діяльність, кредитний портфель, якість кредитного портфеля, криза, фактори впливу, прогнозування.

Исследованы научно-методические подходы к проведению оценки кредитного портфеля банков Украины с учетом специфики факторов, которые влияют на экономическое развитие страны и тенденций сформированной структуры и качества портфеля за 2009–2014 гг.

Ключевые слова: кредит, кредитная деятельность, кредитный портфель, качество кредитного портфеля, кризис, факторы влияния, прогнозирование.

The article is to study the scientific and methodological approaches to the assessment of the loan portfolio of banks of Ukraine, taking into account the peculiarities of economic development factors and trends prevailing structure and quality of portfolio 2009-2014years.

Key words: credit, credit activity, credit portfolio, the quality of the loan portfolio, the crisis, factors impact, forecasting.

Вступ. Сучасний етап функціонування банківського кредитного ринку України характеризується негативними тенденціями розвитку, які спричинені як соціально-економічними проблемами у країні, так і впливом зовнішніх факторів. Банківська система України протягом тривалого часу знаходиться під впливом дестабілізуючих факторів, які негативно відображаються на якості, структурі та ефективності кредитування. Внаслідок відсутності стабільної тенденції розвитку банківського кредитування відбувається зниження доходності банків та деструктуризація оптимального кредитного портфеля. Дослідження якості та структури кредитного портфеля комерційних банків є необхідним для оцінювання та підвищення ефективності діяльності банківської системи. Саме тому банківське кредитування в Україні потребує подальших наукових теоретичних досліджень і практичних розробок з питань удосконалення оцінювання адаптивності кредитної діяльності банків для забезпечення стабільного функціонування банківської системи України.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблемам оцінки якості, оптимальності структури та методиці аналізу кредитного портфеля банків присвячено багато наукових досліджень. Засновниками концепції структурного кредитування можна вважати відомих зарубіжних фахівців, таких як: А. Сміт, С. Мілер, Д. Рікардо, І. Фішер, М. Фрідман та інші. Але ці дослідження, як і будь-які інші, еволюціонують, і розвиток ця концепція отримала у працях таких учених, як Т. Васильєва, С. Ревенчук, А. Мороз, Ю. Русіна, О. Лучін, О. Козьменко, І. Школьник, Н. Рогожнікова та ін. [2; 3; 8; 11; 14].

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Мета дослідження. Виходячи зі сформованої проблеми дослідження його метою є вивчення тенденцій та оцінювання рівня адаптивності кредитного портфеля банків до змін у навколишньому економічному середовищі країни.

Виклад основного матеріалу досліджень. Кредитна діяльність банку є однією з основоположних сфер його роботи, оскільки саме з кредитуванням пов'язана значна частина прибутку банку, однак неповернення кредитів може призвести банк до банкрутства, а з огляду на його становище в економіці – до нестабільності банківської системи [13]. Значного впливу на потенційні негативні наслідки від кредитування надає сконцентрованість кредитів в окремих банках та банківській системі. Тому оцінювання концентрацій кредитних портфелів є необхідною складовою стратегії розвитку як будь-якого банку, так і системи загалом. Для подальшого аналізу кредитного портфеля та ступеня його концентрації визначимо сутність цих понять.

Кредитний портфель банку – це сукупність наданих банком позичок, сформованих з метою отримання прийняттого рівня доходу та забезпечення платоспроможності банку при оптимальному рівні ризику [12].

Кредитний портфель включає агреговану балансову звітність усіх кредитів, у тому числі прострочених, пролонгованих та сумнівних до повернення. А все це несе за собою великі ризики функціонування комерційних банків. Постійний аналіз кредитного портфеля дає змогу вибрати варіант раціонального розміщення ресурсів, напрями кредитної політики банку, знизити ризик, а також прийняти рішення щодо доцільності надання позик. Тому кредитний портфель відіграє велике значення у банківській діяльності і його потрібно досконало аналізувати [16].

Згідно з визначенням, поданим у Методичних рекомендаціях щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, концентрація – зосередження, скупчення ризику, тобто його нерівномірний розподіл між об'єктами [7]. У кредитному портфелі концентрація може бути представлена часткою кредитних портфелів окремих банків (груп банків) у банківській системі України, або зосередження у структурі кредитних портфелів банків певної категорії кредитів.

Перед оцінюванням складу та структури кредитного портфеля за період 2009–2014 рр. слід відзначити передумови впливу на отримані тенденції. Так, у період із середини 2008 р. до кінця 2009 р. характеризується загальним спадом у економічному розвитку України, що зумовлено наслідками світової фінансової кризи, яка відобразилася на зростанні процентних ставок, девальвації гривні та зниженні якості структури кредитного портфеля у векторному спрямуванні зростання рівня ризику. Період з початку 2010 р. до середини 2013 р. характеризується піднесенням розвитку кредитування в Україні у зв'язку зі стабілізацією економічних процесів. Починаючи з другої половини 2013 р. і до теперішнього часу в економіці країни та у банківській системі спостерігається спад. За рахунок таких циклічних коливань сформувалися негативні тенденції функціонування банківської системи. Негативними факторами впливу на якість та структуру кредитного портфеля можна відзначити скорочення ресурсної бази банків, що призводить до дефіциту грошей на кредитному ринку та супроводжується їх подорожчанням; зниження рівня доходності населення, наслідком чого є збільшення обсягів неповернення або несвоєчасного повернення кредитів; зростання рівня недовіри населення до банківської системи, постійне коливання курсу національної валюти у напрямку її девальвації, знецінення доходів як населення, так і банків.

Тому під час систематизації даних для оцінювання динаміки кредитної діяльності банків слід враховувати вагомий вплив зазначених проблем економічного розвитку в Україні за 2009–2014 рр. (табл.1).

Таблиця 1

Стан кредитної діяльності банків України за 2009–2014 рр.

Показники	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Кредитний портфель, млн грн	747 348	755 030	825 320	815 327	911 402	1 006 358
Активи КБ, млн грн	880 302	942 088	1 054 280	1 127 192	1 278 095	1 316 852
Частка кредитного портфеля в активах, %	84,9	80,1	78,3	72,3	71,3	76,4
Частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів, %	9,4	11,2	9,6	8,9	7,7	13,5

З табл. 1 видно, що загальна вартість активів вітчизняних комерційних банків протягом 2009–2014 років має тенденцію до збільшення. Активи комерційних банків за весь аналізований період загалом зросли на 436 550 млн грн, темп росту активів становить 149,6 %.

У частці кредитів в активах вітчизняних банків протягом 2009–2013 рр. спостерігається тенденція до її зменшення. У 2010 році вона становила 80,1 %, що на 4,8 % менше, ніж у попередньому періоді, у 2011 році це значення зменшилось ще на 1,8 %, у 2012 році – на 6,0 %, у 2013 році – на 1,0 %. Коливання частки кредитного портфеля в активах банку у період з 2011 р. до 2012 р. перш за все пов'язана зі змінами у валюті кредитування. Так, у докризовий період позичальники переважно брали кредит у доларах і євро, що пояснювалося низькими процентними ставками порівняно з гривневими позиками. Але після кризи у 2011 році Верховна Рада України прийняла законопроект, що забороняє видачу та отримання кредитів в іноземній валюті на території України. Також причинами уповільнення кредитної діяльності є недостатність капіталу для покриття кредитних ризиків, неспроможність банків ефективно управляти проблемною частиною кредитного портфеля, висока частка простроченої заборгованості (коливається на рівні 7,7–13,5 %) та невизначеність щодо подальшого економічного розвитку. Однак у 2014 році значення частки кредитного портфеля в активах банків України виросло на 5,1 % і становило 76,4 %, що свідчить про розширення обсягів кредитної діяльності.

Тенденції зміни обсягів активів та кредитного портфеля за період 2009–2014 рр. наведено на рис. 1.

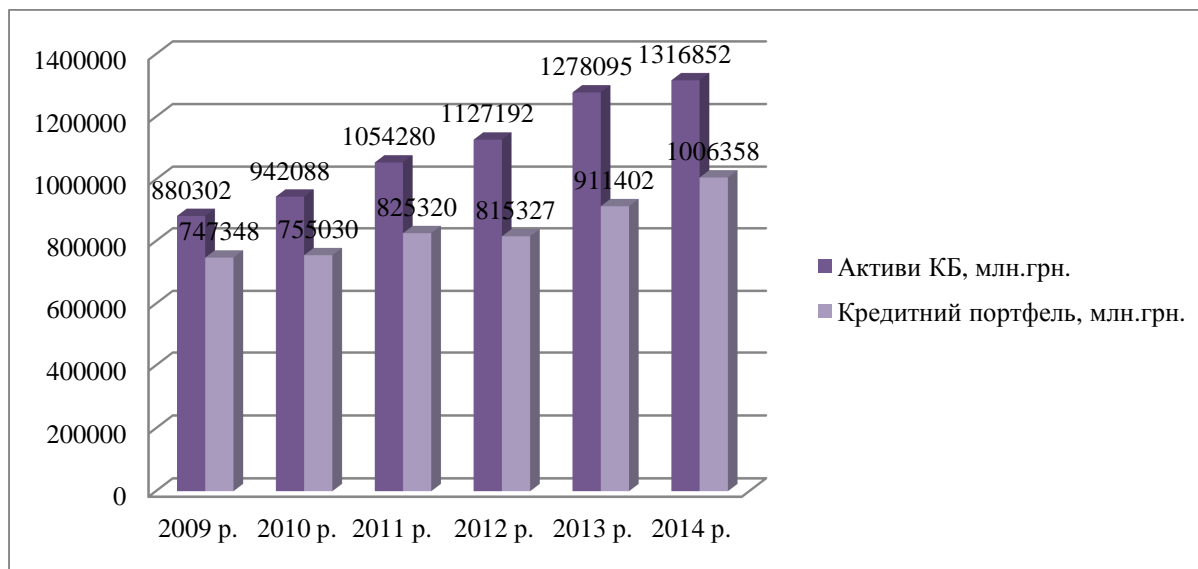

Рис. 1. Динаміка зміни активів та кредитного портфеля за 2009–2014 рр.

Слід зазначити, що хоч частка кредитів в активах банків зменшується, але в абсолютному вираженні обсяги кредитного портфеля банків постійно зростають, за період з

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

2009 по 2014 рр. вони збільшилися на 259 010 млн грн, а темп їхнього приросту становить 134,7 %. При цьому зростання активів банків є ще одним вагомим фактором зниження частки кредитів у них, оскільки темпи приросту активів комерційних банків більші, ніж темпи приросту кредитного портфеля.

Показник частки кредитного портфеля у валюті балансу (коефіцієнт концентрації) дозволяє визначити, наскільки банківські активи сконцентровані на кредитному ринку [15]. Проаналізувавши динаміку частки кредитів у загальних активах, бачимо, що кредитні операції становлять 76,4 % активів банку, що показує високий коефіцієнт питомої ваги позик у загальних активах. Аналіз складу та структури кредитного портфеля відображено у табл. 2.

Таблиця 2

Склад та структура кредитного портфеля банків України за 2009–2014 рр.

Показники	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Кредитний портфель, млн грн	747 348	755 030	825 320	815 327	911 402	1 006 358
Ланцюговий темп приросту кредитного портфеля, %	–	1,03	9,31	-1,21	11,78	10,42
Міжбанківські кредити, млн грн	49 819	60 202	69 763	44 350	44 852	24 736
Частка міжбанківських кредитів у кредитному портфелі, %	6,7	8,0	8,5	5,4	4,9	2,5
Кредити клієнтів, млн грн	697 529	694 828	755 557	770 977	866 550	981 622
Частка кредитів клієнтів у кредитному портфелі, %	93,3	92,0	91,5	94,6	95,1	97,5
Кредити, що надані суб'єктам господарювання	474 991	508 288	580 907	609 202	698 777	802 582
Частка кредитів суб'єктів господарювання в кредитному портфелі, %	63,6	67,3	70,4	74,8	76,7	79,7
Кредити, надані фізичним особам	222 538	186 540	174 650	161 775	167 773	179 040
Частка кредитів фізичних осіб у кредитному портфелі, %	29,7	24,7	21,1	19,8	18,4	18,8

Зростання темпів приросту розміру кредитного портфеля з 2013 р. на 11,78 % порівняно з 2012 р. та на 10,42 % у 2014 р. порівняно з 2013 р. свідчить про підвищення обсягів кредитної діяльності банків, адже одну з найважливіших ролей у стимулюванні відтворювальних процесів в економіці відіграє банківський кредит.

Аналізуючи структуру кредитного портфеля банків на ринку, можна відзначити, що банки України пріоритетним напрямком формування кредитних портфелів вважають кредитування фізичних та юридичних осіб, оскільки за останні роки питома вага цього виду кредитування зростає до 97,5 % у 2014 р. проти 93,3 % у 2009 р. Такі зміни у структурі кредитного портфеля пов'язані з доходністю кредитних операцій, оскільки кредити фізичним та юридичним особам є більш доходними, в той час як міжбанківські кредити мають короткотерміновий характер, спрямовані на задоволення потреб у ліквідних коштах іншими банками і приносять менше доходів.

Динаміка зміни кредитів клієнтам у кредитному портфелі банків України за 2009–2014 рр. наведена на рис. 2.

Необхідно зазначити, що у структурі кредитів клієнтам суттєву частку посідають кредити суб'єктів господарювання, і за аналізований період їх розмір у кредитному портфелі зростає.

За 2009–2014 рр. обсяги кредитів, наданих суб'єктам господарювання, збільшилися на 327 591 млн грн, а темп їх приросту становив 169 %. Загалом частка кредитів суб'єктів господарювання у структурі кредитного портфеля за 2009–2014 р. збільшилась з 63,6 до 79,7 %, тобто на 16,1 %. Обсяги кредитів фізичних осіб за аналізований період, відповідно, мають тенденцію до зменшення. В абсолютному значенні вони зменшилися на

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

43 498 млн грн, у відносному – на 19,5 %. Загалом частка кредитів фізичних осіб у кредитному портфелі вітчизняних банків зменшилась з 29,7 до 18,8 %, тобто на 10,9 %. Причиною цього є як підвищена ризиковість кредитування фізичних осіб, їх низька платоспроможність та негативна кредитна історія, так і невинуватість бажання окремих банків у минулому позиціонувати себе як банки у частині спеціалізації на роздрібних кредитах.

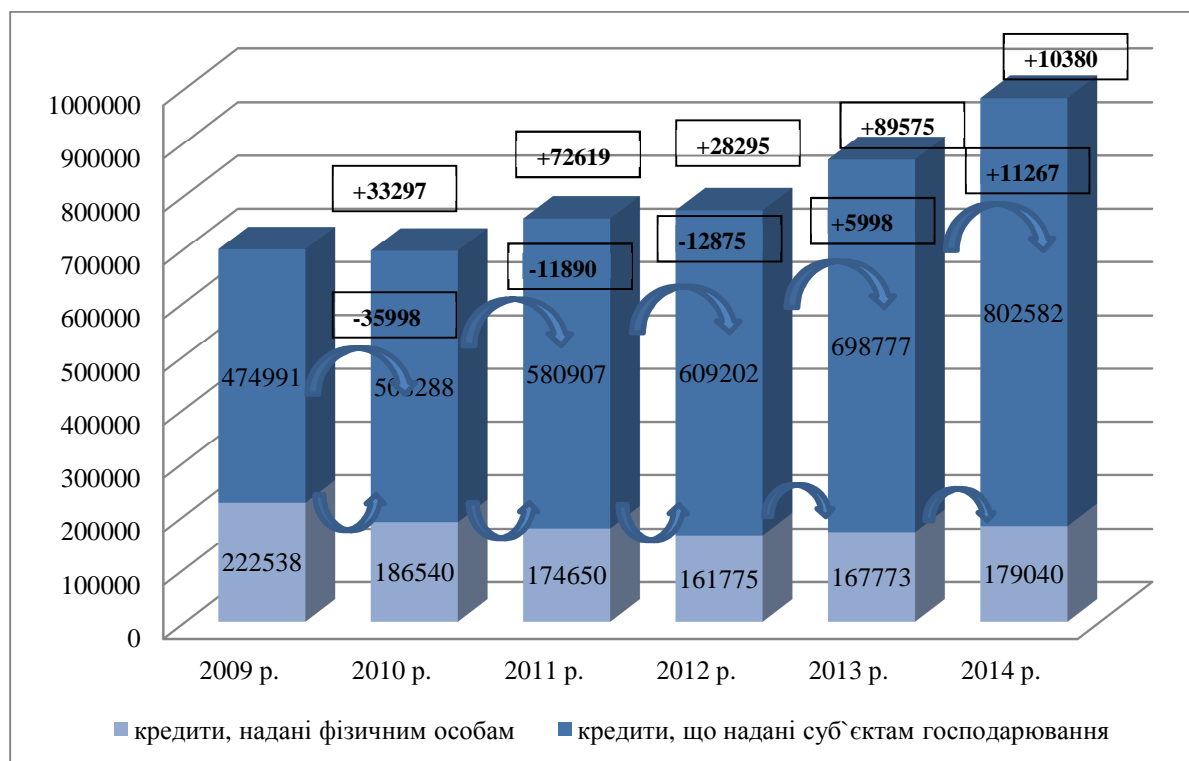

Рис. 2. Динаміка кредитування клієнтів банками України за 2009–2014 рр.

Будь-яке рішення щодо здійснення кредитної операції має ґрунтуватись на результатах аналізу співвідношення очікуваного доходу й ризику, адже якщо аналізується лише один показник, одержати достовірні результати досить складно. З цих позицій видається найбільш обґрунтованим оцінювати ефективність кредитних операцій банку за співвідношенням очікуваних доходів та кредитного ризику.

Таким чином, ефективність управління кредитним портфелем обчислюється за співвідношенням таких параметрів кредитного портфеля, як рівень його доходності та величина кредитного ризику за формулою [10]:

$$ЕУКП = (ДКП - r_0) / РКП, \quad (1)$$

де ЕУКП – коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем;

ДКП – доходність кредитного портфеля, визначена за формулою (2);

r_0 – безризикова ставка (облікова ставка НБУ);

РКП – ризик кредитного портфеля, визначений за формулою (3).

Щодо цього слід зазначити, що доходність кредитних операцій характеризується як абсолютними, так і відносними показниками, а узагальнюючим індикатором є рівень доходності кредитного портфеля, розрахований як відношення суми процентних доходів до обсягу наданих кредитів (табл. 3):

$$ДКП = ПД / КП \cdot 100 \%, \quad (2)$$

Отже, за економічним змістом запропонований коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем показує величину додаткових доходів, які одержить банк понад рівень облікової ставки НБУ, у розрахунку на одиницю взятого ним кредитного ризику.

Таблиця 3

Тенденції формування дохідності кредитного портфеля банків за 2009–2014 рр.

Показники	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Кредитний портфель, млн грн	747 348	755 030	825 320	815 327	911 402	1 006 358
Процентні доходи, млн грн	119 083	113 334	113 352	117 547	129 932	151 257
Темп зростання процентних доходів, %	-	95,17	100,01	103,70	110,54	116,41
Дохідність кредитного портфеля (ДКП), %	15,93	15,01	13,73	14,42	14,26	15,03

Як видно з табл. 3, процентні доходи банків України за період 2009–2011 рр. мали тенденцію до зменшення (близько 5 %), проте вже на початок 2012 р. вони почали збільшуватись і повернулись до рівня 2009 р. У 2014 р. процентні доходи за кредитними операціями банків становили 151 257 млн грн. Що стосується дохідності кредитного портфеля, то найвищою вона є на 01.01.2010 р., майже 16 %. У середньому дохідність кредитного портфеля банків України за останні 6 років становила 14,73 %.

Динаміка зміни ефективності формування кредитного портфеля вітчизняних банків України за 2009–2014 рр. зображена на рис. 3.

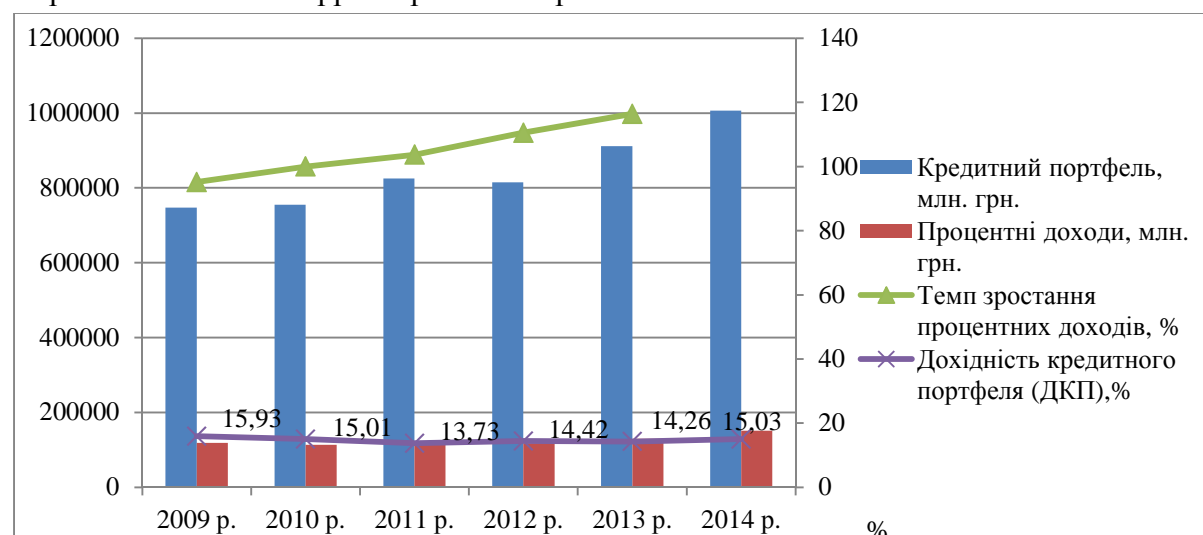

Рис. 3. Оцінка ефективності кредитного портфеля банків за 2009–2014 рр.

Таким чином, на ефективність кредитної діяльності банків впливають два основні чинники: обсяг портфеля та рівень відсоткових ставок за кредитами, причому останній є узагальнюючим показником, оскільки через рівень відсоткової ставки опосередковано враховуються й такі чинники, як тривалість користування кредитом, міра ризику, метод нарахування і спосіб сплати відсотків, забезпеченість позички. Крім того, на рівень дохідності кредитного портфеля банку впливає швидкість адаптування його структури до таких факторів: ринкової ставки відсотка; умов конкуренції на ринку; власних можливостей банку; географічної сегментації на ринку.

Міжнародне рейтингове агентство Fitch очікує у другому півріччі 2015 року формування тенденції до виявлення у кредитних портфелях українських банків проблемних кредитів (NLP). Визнання нових NLP (нецільовий споживчий кредит) передумовлює необхідність перегляду якості банківських активів, що вимагає поповнення резервів. Міжнародне рейтингове агентство Moody's Investors Service, на підставі аналізу сценаріїв розвитку подій, зазначає, що банкам може знадобитися поповнення резервів на 15 % загальної суми виданих кредитів, тобто робить песимістичний прогноз щодо розвитку банківської системи України, відзначаючи дуже складні умови функціонування банків, високу ймовірність погіршення якості їх активів, виснаження банківських резервів, а також високу мінливість умов фінансування діяльності.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

На сучасному етапі банки дійсно не мають достатньо коштів для проведення докапіталізації. Саме цей факт викликає необхідність оцінювання адаптивності кредитного портфеля не лише з боку його структурної трансформації за умов кризи, а й з напрямку ризиковості.

Визначення рівня ризику кредитного портфеля дозволить оцінити ймовірність адаптивності до негативних факторів розвитку подій.

Таким чином, сформований банком резерв дає змогу визначити ризик кредитного портфеля (РКП), який розраховується як відношення розрахункового значення резерву за кредитними операціями банку до суми кредитного портфеля:

$$\text{РКП} = \text{РКО} / \text{КП} \cdot 100 \% \quad (3)$$

Для визначення рівня ризику кредитного портфеля банків за 2009–2014 р. та отримання прогностичного значення на 2015 р. з урахуванням прогнозів Moody's Investors Service щодо зростання резервування на 15 %, визначимо прогностичні параметри, необхідні для оцінювання рівня ризику на підставі формування поліноміального тренду (рис. 4).

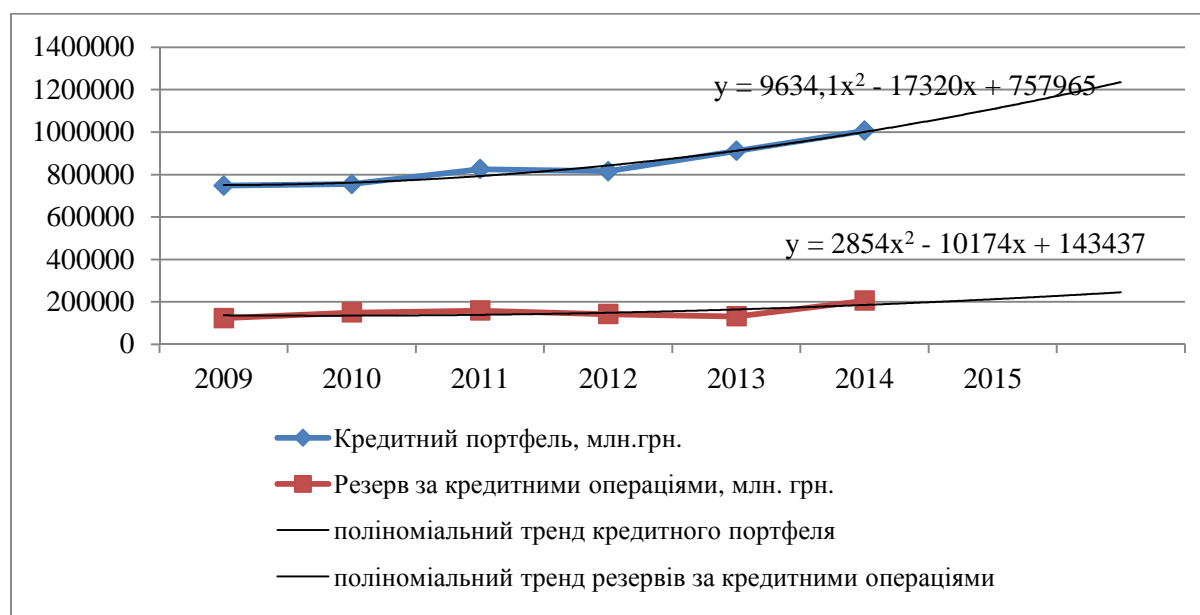

Рис. 4. Обсяг кредитного портфеля та резервів за кредитними операціями за 2009–2014 рр. та прогностичні на 2015 р.

За отриманими поліноміальними трендами визначимо прогностичний розмір кредитного портфеля та резервів за кредитними операціями на 2015 р. Отримані дані занесемо у табл. 4.

Таблиця 4

Визначення рівня ризику кредитного портфеля банків за 2009–2014 рр.

Показники	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (прогноз)
Кредитний портфель, млн грн	747 348	755 030	825 320	815 327	911 402	1 006 358	1 108 796
Резерв за кредитними операціями, млн грн	122 433	148 839	157 907	141 319	131 252	204 931	242 805
Ланцюговий темп росту резервів, %	–	121,57	106,09	89,50	92,88	156,14	118,48
Відношення резерву до кредитного портфеля (РКП), %	16,38	19,71	19,13	17,33	14,40	20,36	21,89

Як свідчать дані табл. 4, до 2011 р. простежувалась тенденція до збільшення показника ризику кредитного портфеля, і у 2011 р. цей показник становив 19,13 %, протягом

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

2012–2013 рр. ризик зменшувався, і у 2013 р. його значення досягло 14,40 %, однак нестабільна економічна ситуація у 2013–2014 рр. призвела до стрімкого зростання цього коефіцієнта і найбільше його значення спостерігається на 01.01.2015 р. – 20,36 %.

Представимо зміну динаміки ризику кредитного портфеля вітчизняних банків України за 2009–2014 рр. (рис. 5).

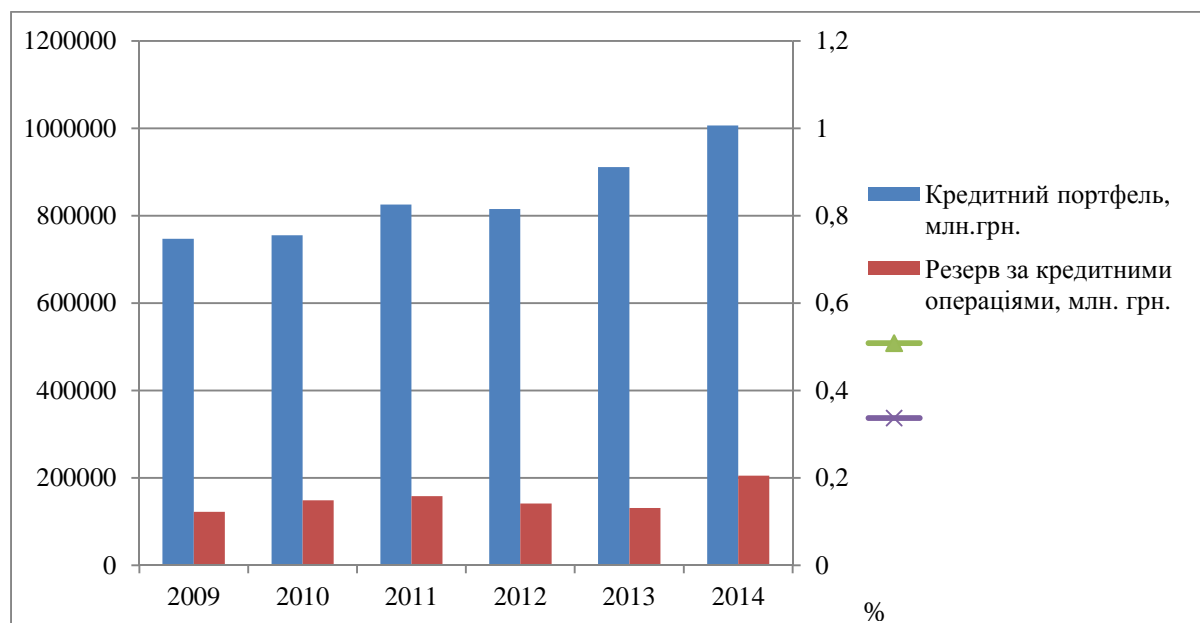

Рис. 5. Оцінка рівня ризику кредитного портфеля банків України за 2009–2014 рр.

Отже, маючи розрахункові значення дохідності кредитного портфеля (ДКП) та ризику кредитного портфеля (РКП), можемо розрахувати коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем за формулою (1) (табл. 5).

Таблиця 5

Оцінка рівня адаптивності ефективності управління кредитним портфелем банків за 2009–2014 рр. та прогноз на 2015 р.

Показники	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Прогноз на 2015
Дохідність кредитного портфеля (ДКП), %	15,93	15,01	13,73	14,42	14,26	15,03	12,15
Облікова ставка НБУ, %	10,25	7,75	7,75	7,50	6,50	14,00	22,00
Ризик кредитного портфеля (РКП), %	16,38	19,71	19,13	17,33	14,40	20,36	21,89
Коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем	0,35	0,37	0,31	0,40	0,54	0,05	-0,45

Як свідчать дані табл. 5, найвище значення рівня адаптивності ефективності управління кредитним портфелем банків спостерігається за 2013 р. – 0,54, а найнижче за 2014 р. – 0,05. Протягом 2009–2013 рр. спостерігається тенденція до зростання коефіцієнта ефективності управління кредитним портфелем, однак нестабільна економічна ситуація в Україні значно вплинула на діяльність вітчизняних банків, тим самим зменшивши коефіцієнт ефективності на 0,49, а саме у 2014 р. він становив 0,05.

Представимо динаміку зміни ефективності управління кредитним портфелем (рис. 6).

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

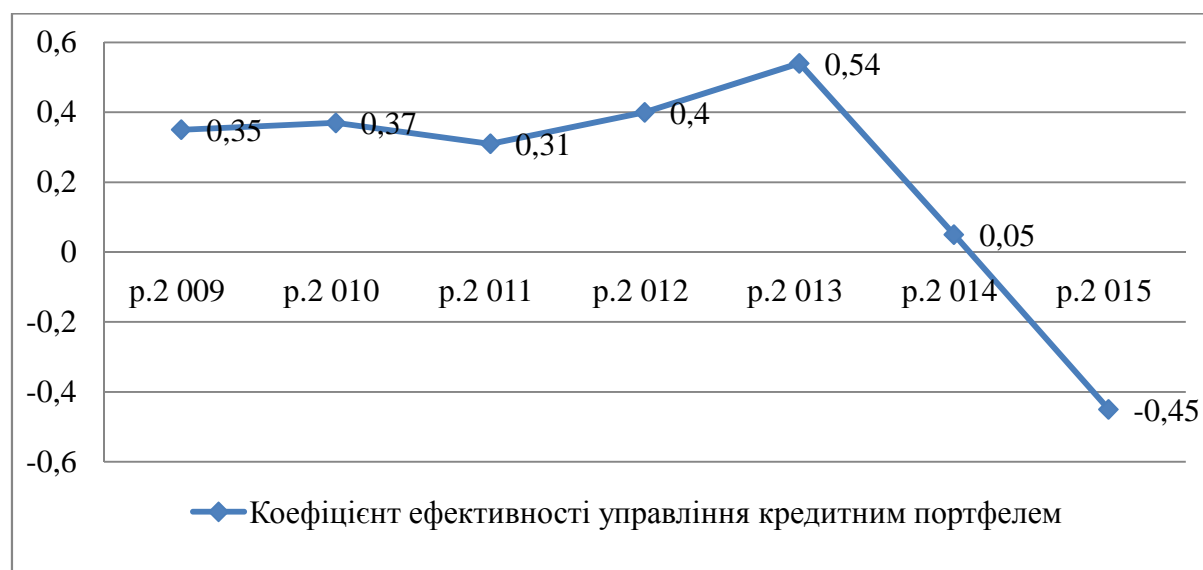

Рис. 6. Динаміка коефіцієнта управління кредитним портфелем вітчизняних банків за період 2009–2014 рр.

Отже, для оцінювання ефективності управління кредитним портфелем банкам необхідно встановити внутрішнє граничне значення коефіцієнта, нижче за яке видача кредиту визнаватиметься недоцільною, що дозволить банкам формувати оптимальний з погляду співвідношення доходу та ризику кредитний портфель.

Висновки. За результатами дослідження складу і структури кредитного портфеля банків України за 2009–2014 рр. можна відзначити такі тенденції:

- загальна вартість активів та розмір кредитного портфеля банків України постійно зростає;
- у частці кредитів в активах банків спостерігається тенденція до її зменшення (за період 2009–2014 рр. становить 8,5 %);
- темпи приросту активів банків є вищими, ніж темпи приросту кредитного портфеля;
- питома вага простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів має тенденцію до збільшення (зростання становить 4,1 %).

Провівши сегментний аналіз кредитного портфеля слід констатувати, що пріоритетним напрямом формування кредитних портфелів вважають кредитування фізичних та юридичних осіб. За останні роки питома вага цього виду кредитування зростає до 97,5 % у 2014 р. проти 93,3 % у 2009 р. Такі зміни у структурі кредитного портфеля пов'язані з доходністю кредитних операцій, оскільки кредити фізичним та юридичним особам є більш доходними. Так, за 2009–2014 рр. обсяги кредитів, наданих суб'єктам господарювання збільшились на 327 591 млн грн, при темпі приросту 169 %, а обсяги кредитів фізичних осіб, відповідно, мають тенденцію до зменшення.

Оцінивши ефективність сформованого та перспективи прогнозного кредитного портфелю банків, можна зазначити, що протягом 2009–2013 рр. спостерігається тенденція до зростання коефіцієнта ефективності управління кредитним портфелем, однак нестабільна економічна ситуація в Україні значно вплинула на діяльність вітчизняних банків, тим самим зменшивши коефіцієнт ефективності на 0,49, а саме у 2014 р. він становив 0,05.

Здійснивши прогнозування розміру кредитного портфеля та резервів за кредитними операціями за допомогою поліноміальних трендів з урахуванням прогнозів Moody's Investors Service, було розраховано значення коефіцієнта ефективності управління кредитним портфелем на 2015 р., який становитиме -0,45, що свідчить про неоптимістичний прогноз щодо розвитку кредитування та банківської системи України. У зв'язку з цим слід зазначити, що вивчення нових методів управління кредитною діяльністю має велике

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

значення для банківської системи України, оскільки вона є складною і багатоаспектною, пріоритетним підходом до розв'язання якої слід віднести створення ефективної методики оцінювання ефективності управління кредитним портфелем, спрямованої на врахування не лише прибутковості, але й реального рівня ризику кредитних операцій.

Список використаних джерел

1. *Бюлетень* НБУ [Електронний ресурс]. – 2014. – № 12. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua>.
2. *Васильєва Т. А.* Концептуальні засади побудови механізму управління кредитним ризиком банку / Т. А. Васильєва, І. В. Красюк // *Управління ризиками банків : монографія* : у 2 т. Т. 1. Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова та д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – С. 102–128.
3. *Васильєва Т. А.* Сутність фінансового та страхового ринків / Т. А. Васильєва, О. В. Козьменко, Л. С. Остапенко // *Нові вектори страхового ринку України : монографія* / [Козьменко О. В., Козьменко С. М., Васильєва Т. А. та ін. ; кер. авт. кол. д-р екон. наук, проф. О. В. Козьменко]. – Суми : Університеська книга, 2012. – С. 8–32.
4. *Гаряга Л. О.* Кредитний ризик: ідентифікація, класифікація та методи оцінки / Л. О. Гаряга // *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. – Суми : УАБС НБУ, 2006. – Т. 17. – С. 318–329.
5. *Довгань Ж.* Управління кредитними ризиками банків в умовах економічної кризи / Ж. Довгань // *Вісник НБУ*. – 2010. – № 8. – С. 51–55.
6. *Кабушкин С. Н.* Управление банковским кредитным риском : учебное пособие / С. Н. Кабушкин. – М. : Новое знание, 2004. – 336 с.
7. *Методичні рекомендації* щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України : схвалені Постановою Правління НБУ від 02.08.2004 № 361 (із змінами, внесеними постановою Правління НБУ від 21.06.2012 № 255) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36985>.
8. *Мороз А. М.* Банківські операції [Електронний ресурс] / А. М. Мороз, М. І. Савлук. – Режим доступу : <http://fingal.com.ua>.
9. *Положення* про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 25.01.2012 № 23. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. *Примостка Л. О.* Фінансовий менеджмент у банку : підручник / Л. О. Примостка. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с.
11. *Ревенчук С. К.* Гроші та кредит [Електронний ресурс] / С. К. Ревенчук. – Режим доступу : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
12. *Рогожнікова Н. В.* Аналіз стану та динаміки кредитної діяльності банків України [Електронний ресурс] / Н. В. Рогожнікова. – Режим доступу : <http://fp.cibs.ck.ua/>.
13. *Русіна Ю.* Оцінка кредитної активності банківської системи [Електронний ресурс] / Ю. Русіна, О. Лучіна. – Режим доступу : <http://knutd.com.ua/>.
14. *Сміт А.* Дослідження про природу і причини багатства народів [Електронний ресурс] / А. Сміт. – Режим доступу : <http://ek-lit.narod.ru/>.
15. *Сорокіна І.* Методичні підходи до аналізу та оцінки кредитного портфеля банку зовнішніми користувачами (Досвід Росії. Частина 1) [Електронний ресурс] / І. Сорокіна. – Режим доступу : http://ua.prostobankir.com.ua/mizhbankivskiy_biznes/analitika/metodichni_pidhodi_do_analizu_ta_otsinki_kreditnogo_portfelya_banku_zovnishnimi_koristuvachami_dosvid_rosiyi_chastina_1.
16. *Чорна О. Є.* Економічне зростання держави та його вплив на управління кредитним портфелем банку / О. Є. Чорна, І. А. Бояркіна // *Європейський вектор економічного розвитку*. – 2012. – № 1. – С. 202–209.
17. *Шульженко Г. М.* Управління кредитним ризиком у контексті забезпечення та збереження фінансової стійкості комерційних банків / Г. М. Шульженко // *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. – 2012. – Вип. 36. – С. 311–318.